Addysg a coronafeirws: cwrdd ag anghenion plant byddar mewn ysgolion

Diweddarwyd diwethaf: 4 Chwefror 2021

Cyflwyniad

Mae cyfyngiadau coronafeirws yn parhau i gyflwyno heriau enfawr i ysgolion, sydd â goblygiadau o ran sut mae plant byddar yn cael mynediad at gymorth arbenigol. Rydym yn cydnabod y camau sylweddol y mae gweithwyr addysg proffesiynol yn eu cymryd i sicrhau parhad dysgu.

Mae'r ddogfen friffio hon yn amlinellu nifer o gwestiynau y bydd lleoliadau am eu hystyried yn nhermau cymorth arbenigol i blant byddar.

Er nad ein rôl ni yw rhoi cyngor iechyd cyhoeddus, rydym yn disgwyl bydd yna ystyriaeth ynghylch y risgiau i blant byddar unigol os na fyddant yn derbyn cefnogaeth arbenigol fel arfer, a bod risgiau o'r fath yn cael eu cydbwyso yn erbyn unrhyw faterion iechyd y cyhoedd. Rydym yn credu dylai unrhyw leihad mewn cefnogaeth arbenigol fod yn ddewis olaf, o ystyried y gallai tanseilio yn sylfaenol sut all plant byddar gael mynediad at addysg yn yr ystafell ddosbarth. Hefyd gallai gael effaith sylweddol ar iechyd meddwl plant byddar os na allant ddeall eu hathrawon neu eu cyfoedion tra ydynt yn yr ysgol.

Mae'r briff hwn wedi cael ei ddatblygu gan Gymdeithas Genedlaethol Plant Byddar gyda chefnogaeth gan Gymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar (BATOD) a'r Bartneriaeth Genedlaethol Nam ar y Synhwyrau (NatSIP). Mae'n canolbwyntio ar gefnogaeth i blant byddar mewn ysgolion prif ffrwd. Ond, gall nifer o'r egwyddorion a'r awgrymiadau fod yn help i blant byddar mewn gwahanol fathau o leoliadau addysg.

Egwyddorion

Yn ddiweddarach yn y briff hwn, amlinellwn sawl cwestiwn penodol efallai byddai ysgolion a cholegau am eu hystyried. Nid ydym yn darparu atebion pendant, gan y bydd hyn yn dibynnu ar y cyd-destun unigol. Ond, mae yna sawl egwyddor y dylid eu hystyried wrth wneud unrhyw benderfyniad.

1. Na ddylid gwneud polisïau cyffredinol (er enghraifft, gwahardd ymwelwyr allanol i gyd). Yn lle, rydym yn credu dylai unrhyw bolisi ystyried anghenion unigol plant byddar, a, fel y mynegwyd yn gynharach, cydbwyso'r risgiau i iechyd y cyhoedd yn erbyn y risg i blant unigol o beidio â derbyn y gefnogaeth sydd angen arnynt.
2. Dylai Athrawon Plant Byddar gael eu cynnwys mewn unrhyw benderfyniadau ar sut y darperir cefnogaeth.
3. Dylai rhieni a phlant byddar hefyd gael eu cynnwys mewn unrhyw benderfyniadau o'r fath a chael gwybod yn union beth sy'n digwydd. Efallai bydd gan rieni a phlant byddar eu hawgrymiadau eu hunain am sut i ddarparu cefnogaeth, a ddylent gael eu cymryd o ddifrif.
4. Dylid bod yna agwedd rhagweithiol. Rydym yn annog gweithwyr proffesiynol i barhau i fod yn greadigol, pragmatig a hyblyg mewn sicrhau bod plant byddar yn cael y gefnogaeth sydd angen arnynt, cymaint â phosib.
5. Dylai unrhyw leihad mewn cefnogaeth arbenigol fod yn ddewis olaf a gydag ymwybyddiaeth lawn am yr effaith ar blant byddar unigol. Mae rhoi plant byddar mewn sefyllfa lle na allant ddeall eu hathrawon neu eu cyfoedion yn annerbyniol ac anghynaladwy. Gall hefyd roi ysgolion mewn perygl o her

gyfreithiol. Os penderfynir nad oes unrhyw ddewis arall ond i leihau cefnogaeth arbenigol dros dro, disgwyliwn fod trywydd archwilio clir sy'n nodi pa gamau lliniaru sydd ar waith. Dylai cynllunio gweithredu fod yn CAMPUS. Hefyd disgwyliwn fod cynllun ar waith i sicrhau bod cefnogaeth ar gael i helpu plant byddar i ddal i fyny. Gall hyn gynnwys cefnogaeth ychwanegol i ddal i fyny neu hyfforddiant un-i-un sy'n benodol ar gyfer eu hanghenion unigol.

Risgiau a materion allweddol

Mae’r tabl isod yn amlinellu sawl mater a risg penodol, cwestiynau allweddol i’w harchwilio a chamau lliniaru posib. Ni fwriedir iddi fod yn hollgynhwysfawr a’r gobaith yw y byddai’n annog trafodaeth a chydweithio rhwng ysgolion, Athrawon Plant Byddar, pobl ifanc byddar a theuluoedd. Fel y mynegir yn gynharach, rydym yn annog gweithwyr proffesiynol i fod yn greadigol, pragmatig a hyblyg mewn sicrhau bod plant byddar yn cael y gefnogaeth sydd angen arnynt, cymaint â phosib.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Lleihad mewn mynediad at gefnogaeth arbenigol lle mae hyn yn cael ei darparu gan unrhyw staff arbenigol yn ymweld â safle’r ysgol (e.e. Athro Plant Byddar peripatetig neu therapydd lleferydd ac iaith)	Beth yw’r effaith ar y plentyn unigol os na all yr Athro Plant Byddar neu arbenigwr allanol arall ddarparu cefnogaeth wyneb-yn-wyneb i blentyn unigol a/neu staff ysgol? A oes yna risg y bydd lleihad mewn mynediad yn rhwystro gallu’r plentyn i gael mynediad at ddysgu? Noder, mewn Lloegr a Chymru, mae canllawiau’r llywodraeth yn nodi yn ddiamwys bod athrawon peripatetig yn gallu symud rhwng ysgolion[i].	I gynnal unrhyw gyfarfodydd yn yr ysgol mewn ystafell sydd wedi'i hawyru'n dda a all gael ei glanhau yn hawdd ar ôl y cyfarfod. Dylid nodi gall cynnal cyfarfodydd yn yr awyr agored fod yn anodd i blant byddar oni bai fod lefel y sŵn cefndir yn isel iawn. I ofyn i ymwelwyr i gadarnhau byddant yn dilyn gofynion cadw pellter cymdeithasol ac yn darparu cofnodion am unrhyw ymdrechion profi ac olrhain y gallai fod eu hangen. Wrth i brofion cael eu cyflwyno, caniatáu i arbenigwyr gwadd i gael mynediad at unrhyw brofi a all fod ar waith o fewn yr ysgol. I gynnal cyfarfodydd, yn cynnwys sesiynau un-i-un gyda disgyblion, ar-lein. Mae hyn yn cymryd bydd y plentyn neu staff yr ysgol yn derbyn y cyfarpar TG sydd ei angen arnynt a’r amser a’r lle i allu gwneud hyn yn effeithiol. Dylid dilyn unrhyw bolisïau diogelu ond dylent fod yn gymesur â’r sefyllfa ac wedi’u cydbwyso â’r risg i blant unigol os nad ydynt yn derbyn y gefnogaeth arbenigol sydd angen arnynt. Gall y rhagofalon diogelu gynnwys, er enghraifft, sicrhau bod plant mewn ‘lle sy’n cael ei rhannu’ ac yn cadw pellter cymdeithasol ar gyfer unrhyw gyfarfodydd ar-lein. Sicrhau bod Athrawon Plant Byddar neu staff arbenigol allanol arall yn gwisgo rhywbeth i orchuddio eu hwynebau wrth iddynt ddod i mewn ac yn symud trwy’r ysgol. Dylid tynnu’r gorchudd pan ydynt gyda’r plentyn byddar.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Lleihad mewn mynediad at gyfarpar arbenigol sy'n cael eu rhannu gyda phobl eraill (fel cymhorthion radio)	Beth yw'r effaith ar y plentyn, yn nhermau mynediad at addysg a'u lles emosiynol, os na allent glywed eu hathro yn glir? Noder, os oes yna unrhyw newidiadau i acwsteg ystafell ddosbarth a/neu yng ngoleuni cadw pellter cymdeithasol, mae defnyddio cymhorthion radio yn debygol o ddod yn fwy, nid yn llai, pwysig, gan gynnwys ymhlith plant sydd ddim wedi defnyddio cymhorthion radio o'r blaen.	Pwysleisio'r anghenion hylendid arferol – h.y. golchi dwylo yn rheolaidd. Darparu gel llaw gyda chymorth radio fel gall athro olchi ei ddwylo yn hawdd pob tro maent yn cyffwrdd â'r cymorth radio. Darparu cadach diheintio fel gall cymorth radio gael ei lanhau cyn ac ar ôl iddo gael ei ddefnyddio. Noder, mae'n rhaid i hyn gael ei wneud yn ofalus, yn dilyn canllawiau'r gwneuthurwyr, i osgoi damwain i'r ddyfais. Dylid gofyn am gyngor a chefnogaeth gan eich gwasanaeth addysg arbenigol i blant byddar ar hyn. Mae Cymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar (BATOD) hefyd wedi darparu canllawiau[ii]. Lle bo'n ymarferol, trefnu bod oedolyn, fel arfer yr athro, yn cymryd cyfrifoldeb am afael yn y cymorth radio a'i dal tuag at berson arall os/pan ydynt yn siarad. Mae gan rai cymhorthion radio swyddogaeth cynadledda neu 'cyfeirio'. I blant hŷn, gall gofyn iddynt gymryd cyfrifoldeb am leoli unrhyw gymorth radio sydd â'r swyddogaeth hon mewn ffordd sy'n gallu clywed llais yr athro yn glir, yn ogystal â chyfoedion mewn unrhyw drafodaeth grŵp, heb i'r athro gorfod cyffwrdd â'r cymorth radio fod yn opsiwn. Ond: • Bydd hyn yn golygu bydd rhaid i'r athro aros yn agos i'r cymorth radio • Mae hefyd yn cymryd bod y person ifanc yn hyderus yn defnyddio'r cymorth radio a gellir dibynnu arnynt i symud y cymorth radio i le mae ei angen. Atgoffa athrawon am bwysigrwydd ail-fynegi neu aralleirio'r hyn mae disgyblion eraill wedi'i ddweud mewn unrhyw drafodaeth dosbarth, neu roi amser i ddisgyblion byddar i droi i wynebu'r disgybl sy'n siarad.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Trechu trafferthion technolegol	I blant iau, pa gamau y gellir eu cymryd o fewn yr ysgol i sicrhau bod y staff yn gallu trechu unrhyw drafferthion gyda thechnoleg clyw'r plentyn (lle maent wedi derbyn hyfforddiant i'w wneud yn barod)? Beth yw'r effaith ar y plentyn, yn nhermau mynediad at addysg a'u lles emosiynol, os na fydd eu technoleg clyw yn gweithio'n iawn yn yr ysgol?	Gofyn i rieni i wneud gwiriadau sylfaenol cyn dechrau'r diwrnod ysgol. Dylai Athro Plant Byddar y plentyn neu awdiolegydd allu cynnig cyngor ar beth ddylai hyn gynnwys i bob plentyn. Yn dibynnu ar eu hoedran, annog plant i fod mor annibynnol â phosib wrth ddefnyddio eu technoleg clyw. Lle bo'n rhaid i staff yr ysgol drechu unrhyw drafferthion yn ystod y dydd, sicrhau bod yr anghenion hylendid arferol ar waith – h.y. golchi dwylo yn rheolaidd cyn ac ar ôl cyffwrdd â'r offer. Darparu gwybodaeth i rieni ar sut allant drechu unrhyw drafferthion sylfaenol gyda'r dechnoleg clyw os ddaw unrhyw broblemau yn amlwg gartref.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Lleihad mewn mynediad at gefnogaeth arbenigol o fewn yr ysgol (e.e. cynorthwywyr dysgu neu weithwyr cymorth cyfathrebu)	Cydnabyddir gall rhai cynorthwywyr dysgu gael eu gofyn i arwain grwpiau bach neu 'swigod' o blant, o dan oruchwyliaeth athro Beth fydd yr effaith ar blant byddar os nad ydynt yn derbyn y gefnogaeth arferol gan gynorthwyydd dysgu neu weithiwr cymorth cyfathrebu? Beth yw'r risg y byddai'r lleihad yn y gefnogaeth hon yn golygu bod y plentyn ddim yn gallu deall neu gael mynediad at ddysgu? Yn Lloegr, mae'r canllawiau yn cyfyngu yn benodol adleoliad cynorthwywyr dysgu i blant gydag anghenion addysgol arbennig neu anabledd (AAAA)[iii]	Ein barn yw, lle bo gan gynorthwywyr dysgu neu weithwyr cymorth cyfathrebu rolau penodol mewn cefnogi plant byddar unigol, ni ddylent gael eu hadleoli i rolau eraill. Mewn nifer o achosion, gall y gefnogaeth gan gynorthwyydd dysgu neu weithiwr cymorth cyfathrebu gael ei nodi mewn datganiad neu gynllun plentyn. Dylid cymryd camau i sicrhau bod unrhyw gynorthwyydd dysgu neu weithwyr cymorth cyfathrebu sydd â chyfrifoldeb am sicrhau bod plentyn byddar penodol yn gallu cymryd rhan yn yr ysgol yn rhan o'r un 'swigen' a'r plentyn. Mae gan rhai cynorthwywyr dysgu rôl fwy cyffredinol sydd ddim yn cynnwys darparu cefnogaeth unigol uniongyrchol i blentyn byddar unigol. Yn dibynnu ar natur y dasg ac anghenion unigol, gellir ystyried efallai bydd rhoi'r plentyn yn yr un grŵp a'i gynorthwyydd dysgu arferol yn fwyaf buddiol iddynt. Gall hyn gynnwys grwpio plant a fydd yn elwa o gymorth gan gynorthwywyr dysgu yn yr un swigen. Hyblygrwydd ychwanegol gyda'r cwricwlwm i sicrhau bod cymorth er mwyn gallu dal fyny neu hyfforddiant un-i-un sydd wedi'u targedu ar waith.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Cefnogaeth arbenigol ar gyfer plant mewn darpariaethau adnoddau	Mae plant mewn darpariaethau adnoddau yn derbyn cefnogaeth arbenigol mewn ystod o ffyrdd gwahanol, rhwng yr ystafell ddosbarth prif ffrwd ac yn y ddarpariaeth adnoddau. Gall cefnogaeth yn y ddarpariaeth adnoddau gael ei darparu i blant byddar o wahanol grwpiau oedran. Yn Lloegr, mae'r canllawiau yn caniatáu cydgymysgu ymhlith plant o grwpiau oedran gwahanol, lle bo angen[iv].	Bydd rhaid i ysgolion gyda darpariaeth adnoddau feddwl yn ofalus am sut gall y gefnogaeth arbenigol hon barhau i gael ei chynnig ac ar yr un pryd glynu wrth egwyddorion cadw pellter cymdeithasol cymaint â phosib. Sicrhau bod egwyddorion cadw pellter cymdeithasol a hylendid yn cael eu dilyn pan mae plant byddar yn dod i mewn i ystafell ddosbarth y ddarpariaeth adnoddau. Meddwl am amserlennu gwersi er mwyn lleihau'r newidiadau a chydgymysgu, lle bo'n bosib.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Mannau dysgu dros dro a newidiadau i lunweddau ystafelloedd dosbarth	Deallwn fod nifer o ardaloedd yn ystyried cyflwyno dysgu mewn mannau dysgu dros dro i greu lle ychwanegol, neu i gyflwyno gwersi yn yr awyr agored. Hefyd, rydym yn gwybod bod nifer fawr o ardaloedd am newid llunweddau ystafelloedd dosbarth fel bod y disgyblion i gyd yn wynebu'r blaen. Gall hyn wneud pethau'n anoddach i ddisgyblion byddar i ddarllen gwefusau neu ddeall eu cyfoedion. Sut bydd yr amodau acwsteg mewn unrhyw fannau dros dro a ddefnyddir? Gwyddys bod portacabins a neuaddau pentref, er enghraifft, fel arfer ag 'atsain' ac yn amgylcheddau gwrando anodd	Adnabod pa ystafelloedd sydd â'r amodau dysgu gorau posib a sicrhau bod grwpiau neu swigod sy'n cynnwys plant byddar yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer ystafelloedd o'r fath. Sicrhau bod anghenion gwrando, iaith a chyfathrebu plant yn cael eu hystyried wrth feddwl am leoli seddi, sŵn cefndir posib a sut mae gwybodaeth yn cael ei chyflwyno mewn unrhyw fannau dysgu dros dro. Sicrhau bod cymhorthion radio yn cael eu defnyddio'n effeithiol. Atgoffa athrawon am bwysigrwydd ail-fynegi neu aralleirio'r hyn mae disgyblion eraill wedi'i ddweud mewn unrhyw drafodaeth dosbarth, neu alluogi disgyblion byddar i droi i wynebu'r disgybl sy'n siarad. Gofyn am gyngor ar acwsteg unrhyw fan dysgu dros dro gan Athro Plant Byddar neu awdiolegydd addysg. Dylid nodi ni fydd systemau maes sain cludadwy yn gweithio yn dda mewn unrhyw fan dysgu dros dro sydd ag acwsteg wael yn barod a gall wneud y sefyllfa yn waeth.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Hygyrchedd addysg o bell	Lle mae dysgu o bell ar waith, pa gamau a gymerir i sicrhau bod unrhyw ddysgu yn addas i bobl fyddar a bod plant byddar yn gallu ei ddilyn? Lle mae plant byddar yn cael eu cyfeirio at adnoddau ar-lein, a ydy'r ysgol wedi gwirio bod yr adnoddau yn hygyrch i blant byddar? Er enghraifft, a ddarparwyd capsiynau, a yw'n bosib gweld y siaradwr ar sgrin, ac a yw'r cynnwys yn ddigon gweledol ac yn hawdd i'w ddilyn? Yn Lloegr, mae'r canllawiau yn amlinellu'r angen i ddarparu cefnogaeth ychwanegol i blant gydag AAAA[v] am unrhyw ddysgu o bell.	Gofyn am gyngor gan Athrawon Plant Byddar ar hygyrchedd ac addasrwydd unrhyw gynnig o ddysgu o bell, gan ddefnyddio cyngor gan Lywodraethau'r DU, Cymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar a Chymdeithas Genedlaethol Plant Byddar. Er enghraifft, mae'r Gymdeithas Genedlaethol Plant Byddar wedi cynhyrchu rhestr wirio[vi] ar ddysgu o bell ar gyfer athrawon. Cyswllt agos gyda theuluoedd, fel y bo'n briodol, fel y gallant gefnogi dysgu eu plentyn gymaint â phosib. Sicrhau bod plant yn gallu cymryd cymhorthion radio gartref i'w defnyddio i gael mynediad at unrhyw gyfleoedd dysgu o bell. Sicrhau bod gan blant byddar unrhyw offer ychwanegol angenrheidiol (er enghraifft, ceblau i gysylltu'r cymorth radio â gliniadur). Gofyn i deuluoedd a phobl ifanc byddar i lofnodi cytundeb i sicrhau bod cymhorthion radio yn cael eu dychwelyd i'r ysgol. Trefnu cefnogaeth arbenigol o bell (e.e. gan weithiwr cymorth cyfathrebu neu Athro Plant Byddar). Dylid cymryd camau i sicrhau bod y ddau barti â chyfarpar TG dibynadwy i alluogi hyn ac unrhyw gyfarpar angenrheidiol arall, er enghraifft clustffonau sy'n ffitio dros gymhorthion clyw. Dylid dilyn unrhyw bolisïau diogelu ond dylent fod yn gymesur â'r sefyllfa ac wedi'u cydbwyso â'r risg i blant unigol os nad ydynt yn derbyn y gefnogaeth arbenigol sydd angen arnynt. Gall y rhagofalon diogelu gynnwys, er enghraifft, sicrhau bod plant mewn 'lle sy'n cael ei rhannu' ar gyfer unrhyw gyfarfodydd ar-lein. Lle cynigir dysgu o bell, talu am gymorth cyfathrebu ychwanegol (fel adroddwr lleferydd-i-destun o bell) a/neu sicrhau gall cymorth sy'n cael eu darparu yn barod (fel dehonglwr BSL neu weithiwr cymorth cyfathrebu) gael ei weld yn hawdd. Neu, mae gan rai llwyfannau dechnoleg adnabod lleferydd wedi'i galluogi. Ond nid ydynt yn hollol gywir o bell ffordd, felly bydd angen derbyn adborth parhaol gan y myfyriwr. Mae ystod o ddarparwyr addysg – er enghraifft Oak National Academy a BBC Bitesize – wedi cymryd camau i wella hygyrchedd eu cynnwys. Pa adnoddau ar-lein bynnag sy'n cael eu

		defnyddio, dylai ysgolion sicrhau bod y rhain yn hygyrch i blant byddar. Disgwyliwn fod is-deitlau a, lle mae plant byddar yn defnyddio iaith arwyddion, fod yna fersiwn wedi'i dehongli, o leiaf. Mae'r Gymdeithas Genedlaethol Plant Byddar hefyd wedi cynhyrchu canllaw ar gynnwys hygyrch[vii] a all hefyd fod yn ddefnyddiol. Lle mae cynnwys ar-lein yn cael ei greu gan yr ysgol, mae'n eithaf syml i ychwanegu capsiynau iddo yn annibynnol.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Hyfforddiant un-i-un a rhaglenni dal i fyny	Bydd nifer o blant byddar yn gymwys ar gyfer hyfforddiant ffurfiol a rhaglenni dal i fyny o'r math a chyflwynir i bob plentyn. Pa gamau a gymerir i sicrhau bod y person sy'n darparu'r hyfforddiant neu sesiwn dal i fyny yn ymwybodol o fyddardod a bod unrhyw ymyriad o'r fath wedi'i deilwra ar gyfer anghenion plant byddar?	Darparu gwybodaeth a hyfforddiant ymwybyddiaeth o fyddardod i hyfforddwyr, yn ogystal â chyngor clir am yr effaith mae byddardod yn cael ar ddysgu plentyn unigol. Dylid gofyn am gyngor gan Athro Plant Byddar i gefnogi hyn. Mae'n rhaid i raglenni dal i fyny ac ymyriadau fod yn hygyrch i blant byddar. Dylid gofyn am gyngor gan Athro Plant Byddar i gefnogi hyn.
Lles emosiynol plant byddar	Gwyddys yn barod bod plant byddar yn fwy tebygol o les emosiynol is. Mae'n debygol bod y cyfyngiadau wedi cael effaith negyddol ar les emosiynol nifer fawr o blant. Gall plant byddar wedi teimlo eu bod wedi'u hynysu	Sefydlu rhaglenni cymorth cyfoedion i blant byddar, fel y bo'n briodol ac yn unol ag anghenion cadw pellter cymdeithasol Lle mae dosbarthiadau wedi'u rhannu yn grwpiau llai neu 'swigod', sicrhau bod plentyn byddar yn yr un grŵp gydag un neu ddau o'i ffrindiau a bod y plentyn yn gallu eu deall yn hawdd neu sy'n gallu darparu cymorth cyfoedion. Sicrhau bod unrhyw ymyriadau neu raglenni bugeiliol/cefnogaeth yn ystyried anghenion plant byddar. Hefyd sicrhau bod unrhyw gynghorwyr yr ysgol yn ymwybodol o fyddardod ac yn gallu

	ac yn unig, yn fwy nag arfer, yn ystod y cyfnod hwn A oes angen ymgymryd ag asesiad a/neu adolygu datganiad neu gynllun y plentyn?	cwrdd ag anghenion plant byddar. Mae’n bosib na fydd plant byddar yn gallu ymuno â rhai ymyriadau fel ‘amser cylch ar-lein’ a gall hyn achosi gofid. Dylid gofyn am gyngor gan Athro Plant Byddar y plentyn. Lle mae plant byddar yn cael eu cyfeirio at adnoddau ar-lein, gwirio bod y rhain yn hygyrch ac yn briodol i blant byddar. Ystyried a oes angen i’r ysgol neu wasanaeth wneud atgyfeiriad i gefnogaeth bellach, gan gynnwys gan Wasanaeth Iechyd Meddwl i Blant a’r Glasoed (CAMHS) (Lloegr) neu unrhyw gysylltiadau sydd wedi’u henwi ar gyfer cymorth iechyd meddwl i blant byddar yn eich ardal.

Mater/risg	Cwestiynau a materion allweddol	Camau lliniaru posib
Masgiau a gorchuddion wyneb	Bydd defnyddio masgiau a gorchuddion wyneb mewn ystafelloedd dosbarth yn cael effaith sylweddol ar allu plant byddar i gyfathrebu, i'r fath raddau a fydd mynychu'r ysgol neu goleg yn ddibwrpas.	Os penderfynwyd bod athrawon i wisgo masgiau mewn ystafelloedd dosbarth, bydd yn bwysig i gynnal cyfarfod rhwng y lleoliad addysg, y teulu ac Athro Plant Byddar i adnabod y risgiau i fynediad plant byddar at ddysgu a'u lles emosiynol, ac i adnabod pa addasiadau rhesymol y dylid eu cyflwyno. Yn dibynnu ar anghenion unigol y plentyn, gall yr addasiadau rhesymol hyn gynnwys, er enghraifft, gwisgo amddiffynwyr neu fasgiau wyneb clir, cynnydd mewn defnydd technoleg cymhorthion radio, hyfforddiant mewn ymwybyddiaeth o fyddardod ychwanegol. Dylai ysgolion fod yn ymwybodol hefyd o'r eithriad sydd ar waith sydd yn caniatáu i rywun dynnu ei orchudd neu fasg wyneb am gyfnod byr os bydd angen iddynt gyfathrebu â rhywun sy'n dibynnu ar ddarllen gwefusau. Mae mwy o wybodaeth ar gael ym mhapur safbwynt[viii] y Gymdeithas Genedlaethol Plant Byddar ar orchuddion a masgiau wyneb mewn addysg ac yn y ddogfen a gynhyrchir gan BATOD.[ix]

Mwy o wybodaeth

Mae blog i weithwyr proffesiynol[x] Y Gymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar yn cynnwys mwy o wybodaeth am y coronafeirws a chefnogaeth i blant byddar ac yn cael ei ddiweddaru'n rheolaidd, mewn ymateb i unrhyw newidiadau mewn canllawiau'r llywodraeth a/neu adborth gan weithwyr proffesiynol.

Hefyd gallwch gysylltu â llinell gymorth[xi] y Gymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar os hoffech wybodaeth, cyngor neu gefnogaeth bellach. Hefyd gallwch gyfeirio teuluoedd[xii] atynt os byddent yn elwa o'u cefnogaeth.

Mae ystod o adnoddau sy'n gysylltiedig â'r coronafeirws hefydd ar gael trwy BATOD[xiii] a Phartneriaeth Genedlaethol Nam ar y Synhwyrau[xiv].

Ôl-nodion

Mae'r cyfeiriadau at ganllaw'r llywodraeth yn gywir o 2 Chwefror 2021

---

[i] Lloegr: *"Gall athrawon llanw, athrawon peripatetig a staff dros dro eraill symud rhwng ysgolion. Dylent sicrhau eu bod yn lleihau cyswllt ac yn cadw cymaint o bellter ag sy'n bosib o aelodau staff eraill. Dylent hefyd gymryd rhan mewn rhaglenni profion cyflym ysgolion lle mae'r rhain wedi cael eu sefydlu. Dylai arbenigwyr, therapyddion, clinigwyr a staff cymorth arall ddarparu ymyriadau i ddisgyblion sydd ag AAAA fel arfer".*
"Dylai ysgolion sicrhau bod cefnogaeth briodol ar gael i'r disgyblion gydag AAAA, er enghraifft gan osod cynorthwywyr dysgu a galluogi staff arbenigol o tu mewn a thu allan i'r ysgol i weithio gyda disgyblion mewn dosbarthiadau neu grwpiau blwyddyn gwahanol."
www.gov.uk/government/publications/actions-for-schools-during-the-coronavirus-outbreak

Cymru: *"Gall athrawon llanw, athrawon peripatetig a/neu staff dros dro eraill symud rhwng ysgolion. Dylent sicrhau eu bod yn lleihau cyswllt ac yn cadw cymaint o bellter ag sy'n bosib o aelodau staff eraill. Dylai arbenigwyr, therapyddion, clinigwyr a staff cymorth arall i ddisgyblion sydd ag AAA ddarparu ymyriadau fel arfer. Dylai ysgolion ystyried sut i reoli ymwelwyr eraill i'r safle, fel contractwyr a sicrhau bod canllawiau'r safle ar gadw pellter cymdeithasol/corfforol a hylendid yn cael eu hegluro i ymwelwyr wrth iddynt neu cyn iddynt gyrraedd. Lle bo ymweliadau yn digwydd y tu allan i oriau ysgol, dylent. Dylid cadw cofnod o bob ymwelydd."*
https://llyw.cymru/canllawiau-newydd-i-gefnogi-dychwelyd-ir-ysgol-ym-mis-medi

[ii] www.batod.org.uk/resource/uk-assistive-listening-technology-working-group-and-batod-joint-advice/

[iii] *"Lle mae capasiti staff cymorth ar gael, efallai bydd ysgolion yn ystyried defnyddio hyn i gefnogi darpariaeth dal i fyny neu ymyriadau penodol. Gall cynorthwywyr addysgu gael eu gosod i arwain grwpiau neu fel athrawon llanw mewn gwersi, o dan arweiniad a goruchwyliaeth athro cymwysedig neu enwebedig (o dan Reoliadau Addysg (Gwaith Penodedig) (Lloegr) 2012 i ysgolion a gynhelir ac ysgolion arbennig na cynhelir ac yn unol â'r rhyddid a ddarperir o dan gytundeb ariannu ar gyfer academïau).* ***Ni ddylai unrhyw adleoliad fod ar draul cefnogi disgyblion gydag AAAA.****"* *(ychwanegir print trwm er mwyn pwyslais)*
http://www.gov.uk/government/publications/actions-for-schools-during-the-coronavirus-outbreak

[iv] *"Nid yw'r dulliau o wahanu grwpiau a chadw pellter yn opsiynau 'y cwbl neu ddim', a byddant yn dod â buddion hyd yn oed os ydynt yn cael eu gweithredu yn rhannol."*
http://www.gov.uk/government/publications/actions-for-schools-during-the-coronavirus-outbreak

[v] *"Disgwyliwn i ysgolion ystyried y disgwyliadau mewn perthynas ag oedran, cyfnod datblygiad neu anghenion addysgol arbennig y disgybl, er enghraifft lle bydd hyn yn rhoi gofynion sylweddol ar help neu gymorth rhieni… Hefyd rydym yn adnabod efallai na fydd rhai disgyblion sydd ag Anableddau ac Anghenion Addysgu Arbennig (AAAA) yn gallu cael mynediad at addysg o bell heb gymorth oedolyn, ac felly yn disgwyl i ysgolion weithio gyda theuluoedd i gyflwyno cwricwlwm eang ac uchelgeisiol sy'n addas i lefel eu hangen."*
http://www.gov.uk/government/publications/actions-for-schools-during-the-coronavirus-outbreak

[vivi] www.ndcs.org.uk/blog/deaf-friendly-remote-learning-a-checklist-for-teachers/

[vii] www.ndcs.org.uk/documents-and-resources/how-to-make-your-resources-accessible-to-deaf-children-and-young-people/

[viii] www.ndcs.org.uk/media/6209/face-covering-in-education-position-paper.pdf

[ix] www.batod.org.uk/batod-update-in-relation-to-face-coverings-in-education-settings/

[x] www.ndcs.org.uk/blog/coronavirus-and-support-for-deaf-children-information-for-professionals/

[xi] www.ndcs.org.uk/helpline

[xii] www.ndcs.org.uk/our-services/services-for-families/helpline/referral-form-for-professionals/

[xiii] www.batod.org.uk/resource/suggested-resources-from-batod-members/

[xiv] www.natsip.org.uk/coronavirus-advice-and-resources